यथावत् धर्मचारयः । अवेदनिन्दको धीमानधिकारी व्रतादिषु" । महाभारते "आत्मवर्गं तपश्चैव दानमक्रोध एव च । स्वेषु दारेषु सन्तोषः शौचं नित्यानसूयता । आत्मज्ञानं तितिक्षा च धर्मः साधारणो नृप!" देवलोऽपि "व्रतोपवासनियमैः शरीरोत्सादनैस्तथा । यथाः सर्वेऽपि सुचरन्ते पातकेभ्यो न संशयः" इति । तदेवं वचनसन्दर्भेणोक्तनियमवतां चतुर्णामपि वर्णानां स्त्रीशूद्राधारणेन व्रतेष्वधिकार इति प्रतिपाद्यते । तथा च भारते(गीता) "मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः । स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्ते यान्ति परां गतिम्" इति । तस्मादयं परोविप्रेमो यत् स्त्रीणां भर्तुराज्ञां विना न स्नातव्यं च व्रतादिष्वधिकार इति । तथा च मार्कण्डेयपुराणे "नास्ति स्त्रीणां पृथग् यज्ञो न व्रतं नाप्युपोषणम् । भर्तृशुश्रूषयैवैता लोकानिष्टान् व्रजन्ति हि । यद्देवेभ्यो बलं पित्रादिभ्यः कुर्यात्तथार्चनं सत्क्रियाम् । तस्यार्द्धं वै सा फलं नाप्नोत्यसौ नारी भुङ्क्ते भर्तृशुश्रूषयैव । धर्मार्थकामसंसिद्धौ भवेद्भर्तुः सहायिनी" । आदित्यपुराणे "नास्ति स्त्रीणां पृथग्यज्ञो न व्रतं नाप्युपोषणम् । पतिं शुश्रूषते यत्तु तेन स्वर्गे महीयते । प्रत्युत्थायधिकं नारी नोपवासव्रतञ्चरेत् । अनायुष्यं हि विप्रश्रेष्ठ ! प्रत्युत्थानात्तु जायते । देवताराधनं कुर्यात् कामं वा ब्राह्मणोत्तमः । नारी पतिव्रता नाम प्राप्नोत्युत्तान्तु भर्तृतः । नारी स्वस्वपुत्रा पित्रा भर्त्रा सुतेन वा । विधवा तद्भवेत्तस्या यत्परोलोकदैहिकम्" । पित्रेति कन्यायाः । भर्त्रेति सौभाग्यदशायाम् । सुतेनेति वैधव्यदशायाम् । लोकदैहिकं व्रतादि । "अथ वा सर्वतः कृत्वा पतिपूजनतत्परा । केशवाराधनं कुर्यात् साध्वी स्त्री पुरुषर्षभ ! । तेनैव स्वर्गमाप्नोति यत् किञ्चिन्नमसेक्षति । अथवा सर्वमेव स्यात् भर्त्रा तस्या विना व्रतम् । केशवाराधनं यत्र तथापि सफलं स्त्रियः" । हरिवंशे "व्रतोपवासधर्मचरणं यथा नित्यमनन्यचित्तम् । पुण्यकानां विधिस्तस्याः पुराणे परिकीर्त्तितः । दानोपवासपुण्यानि सुलभान्यमरस्त्रियः ! । निःफलान्यव्रतीनां हि पुण्यकानि तथा शुभे" । पुण्यकानि व्रतानि । "या नार्यो वन्दन्ति भर्तारं योनिदुष्टाश्च याः स्त्रियः । योनिदोषात् पुण्यफलं नाप्नोन्ति निरयङ्गताः । साध्व्यो जगद्धारयन्ति सुशीलाः पतिदेवताः । अनन्यधर्मनित्याश्च सतां मन्यानमाश्रिताः । अवाप्तदुःखाः शोकार्ताः पुतिमत्यः शुचिव्रताः । सततं साधुवादिन्यो धारयन्ति जगत् सदा । आधितः पतितो वापि निर्द्धनो वा कथञ्चन । न वक्तव्यः स्त्रिया भर्त्ता धर्म एष सनातनः । अकार्यकारिणं वापि निर्गुणं स्त्री पतिं तथा । तारयत्येव साध्वी सा तथात्मानं शुभानने ! । योनिदुष्टस्त्रियो नास्ति प्रायश्चित्तं कृतैव सा । यामदग्ने विहितं यद्भिः प्रायश्चित्तं पुरातनैः । अनुसन्धानेन कर्त्तव्यं व्रतकं सर्वदा स्त्रिया । उपवासोऽपि वा सत्ये ! कार्यस्तस्या तु शुभां गतिम् । यस्यास्तरवकस्येषु न स्त्री सा लभते गतिम् । तिर्यग्योनिसहस्रेषु पच्यते योनिविभ्रमात् । यदि स्यात्तस्य मानुष्यं स्त्री लभेद्यदि सती । चण्डालयोनौ दुर्मेधा जायते कुकुरानना । भर्त्ता देवः सदा स्त्रीणां स्त्रीभिर्दृष्टः सनातने ! । यस्या हि तुष्यते भर्त्ता सा सती धर्मचारिणी । कौतुकसहस्रानान्तु स्त्रीणां लोको न शोभनः । भर्त्तर्येव मनो यासां सद्भावेन व्यवस्थितम् । सर्वथा मनसा वाचा पतिं नातिचरन्ति याः । तासां पुण्यफलं शौभे ! पुण्यकैः सदृशं कृतम् । पुण्यकानां विधिं कृत्स्नं सर्वांश्च प्रति शोभने ! । निबोध च हि सर्वो हि दृष्टोऽयं तपसा मया । स्नात्वा स्त्री प्रातरुत्थाय पतिं विज्ञापयेत् सती । अथवा सार्धमथ वा व्रतकार्यं कृतव्रते ! । स्नुहा मराभ्यां चरुणा सततं वस्त्रवस्त्र च । स्फटीलोदुम्बरं पात्रं पञ्चगव्यं साज्यं तथा । गोमूत्रं दधिचाविश्य प्रतिगृह्णीत तज्जलम् । ततो भर्तुः सती दद्यात् स्नानञ्च प्रयतस्य च । आत्मनाऽथ निषेक्तव्यं ततः शिरसि तज्जलम् । त्रैलोक्ये सर्वतीर्थेषु स्नानमेतदुदाहृतम् । उपवासेषु सर्वेष्वमेतद्धि व्रतकेषु च । स्नानमेतद्धि वामाक्ष्यं स्त्रीणां सुखाय भामिनि ! । अरुन्धति ! मया दृष्टं तपसा फलतोऽवसम् । अभूत्यं विद्धि भवनमावनञ्च तथाविधम् । अयं प्रक्षालनं चापि पादयोरनुमन्त्रितम् । अन्यमन्त्रितं व्रतोपवासितया कथितम् । "अनुप्रपातो रोषश्च कलहश्च मतिः सति ! । उपवासात् व्रताद्वापि सद्योभवति स्त्रियम् । शुक्लमेव सदा वासः प्रशस्तं चन्द्रसन्निभे ! । कलत्रांशोऽपरश्चैव उपवासव्रते तथा । पादुकार्थस्तु चैः कार्यः सर्वदा व्रतके सति ! । उपवासेऽपि च विधिरेष एव प्रकीर्त्तितः । अञ्जनं रोचनञ्चापि गन्धानु सुमनसस्तथा । व्रतके चोपवासे च नित्यमेव विवर्जयेत्" । "रोचनं कुङ्कुमादिना, सुखोत्पत्तिरोचनम् । "दन्तकाष्ठ